

Nota

Ieper, Stationsstraat 14

Deel 2: Programma van Maatregelen

Inhoud

1	Administratieve gegevens	1
2	Gemotiveerd advies.....	2
2.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	2
2.2	Waardering archeologische vindplaatsen	3
2.3	Impactbepaling	4
2.4	Bepalingen van de maatregelen	5
2.4.1	Kennispotentieel verder (voor)onderzoek	5
2.4.2	Volledigheid van het (voor)onderzoek	5

1 Administratieve gegevens

Algemeen

Naam site	Ieper, Stationsstraat 14
Ligging	Stationsstraat 14, 8900 Ieper, West-Vlaanderen
Kadaster	Ieper, Afdeling 1, Sectie F, Perceel 666Z
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2021-0309
Reeds uitgevoerd vooronderzoek	Bureauonderzoek (ID15030) ¹
Bewaarplaats archief	Regionaal Erfgoeddepot Depotye

Actoren

Auteur	Ann-Sophie De Witte
Betrokken actoren	Jeroen Vanden Borre (archeoloog) Ann-Sophie De Witte (archeoloog) Emmy Van Laere (archeoloog) Olivier Van Remoorter (materiaaldeskundige (post)middeleeuws aardewerk)
Betrokken derden	Jan Decorte (erfgoedcoördinator onroerenderfgoeddienst C07)

Plangebied

Oppervlakte plangebied	582 m ²
Kartering gewestplan	Woongebied

¹ WILLAERT 2020

2 Gemotiveerd advies

2.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het proefputtenonderzoek bracht een aantal sporen aan het licht uit verschillende periodes. Op basis van de morfologische kenmerken van de sporen/structuren en het vondstmateriaal kan de site onderverdeeld worden in drie verschillende fasen:

- **FASE 1: prestedelijke fase: vóór 13de eeuw**

Lange tijd bevond het onderzoeksgebied zich binnen een ongecultiveerd nat landschap buiten de historische stad, meer bepaald ten westen van de stroombedding van de Ieper, op de westelijke rand van het alluvium. Vermoedelijk was het terrein in deze periode te nat voor permanente bewoning. De grachtlagen die vastgesteld werden onderaan in de profielen² zijn hier sporen van. Deze oudste sporen moeten waarschijnlijk gezien worden als een eerste poging om een natter gebied op de rand van de vallei van de Ieper te ontwateren.

- **FASE 2: stedelijke fase: 13de-15de eeuw**

Tussen 1128 en 1324 breidt de stad Ieper sterk uit: de grote bloei van de lakenindustrie leidde tot een grote bevolkingsgroei. In een eerste fase worden de terreinen ten oosten van de Ieper ingenomen. In het eerste kwart van de 13de eeuw worden ook de arealen ten westen van de Ieper, waar het onderzoeksterrein gelegen is, verkaveld en geleidelijk ingepalmd.³

Vanaf de eerste helft van de 13de eeuw komt het onderzoeksgebied binnen de nieuwe stadsuitbreiding van Ieper te liggen. Deze fase kan in verband gebracht worden met de demping van de grachten en greppels waarna het terrein bouwrijp gemaakt werd. In deze fase kan met andere woorden de eerste ingebruikname van het terrein vastgesteld worden en duiken de eerste baksteenstructuren op. Wanneer deze fase juist aanvat is niet duidelijk aan te geven, maar vermoed wordt dat deze ten vroegste in de 13de eeuw moet worden gesitueerd. Er werden naar alle waarschijnlijkheid infrastructuurle ingrepen uitgevoerd in de directe omgeving waardoor het overstromingsgevaar afneemt en het gebied zich leent om zich permanent te gaan vestigen.

Tijdens het proefputtenonderzoek werden bovenop de grachtvullingen verschillende antropogene ophogingspakketten aangetroffen.⁴ Deze terreinophogingen zijn eveneens aanwijzingen voor het bouwrijp maken van de natte gebieden vanaf de 14de eeuw en mogelijk ook al in de 13de eeuw. Uit deze ophogingslagen werden een aantal aardewerkfragmenten ingezameld⁵, die gedateerd konden worden in de late middeleeuwen, meer bepaald in de 14de en 15de eeuw. In profiel 2.1 werd ook de aanwezigheid van een leeflaag vastgesteld. Deze laag duidt op een stabiele fase ten tijde van de ingebruikname van het terrein. In het tweede vlak van werkput 1 werden vier houten staakjes geregistreerd⁶. De top van de staakjes bevond zich in een ophogingslaag (S1008). Mogelijk gaat het om houten palen die als funderingen dienden voor de toenmalige bebouwing ofwel deden de staakjes dienst als oeverbeschoeiing.

In dit vlak werden ook een aantal sporen zoals muren en poeren aangetroffen die mogelijk aan de eerste huizen binnen het plangebied kunnen worden toegeschreven. Er werd hierbij gebruik gemaakt van gele en rode bakstenen met diverse formaten. Vermoedelijk gaat het hier om recuperatiemateriaal

² Profiel 1.1 en 2.1

³ WILLAERT 2020

⁴ Zie profiel 1.1 en 2.1

⁵ Zie 2.2.4 **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**

⁶ S1007, S1010, S1011 en S1012

uit verschillende periodes. Op basis van een aantal complete bakstenen met formaat 23x10x5 cm kan toch een voorzichtige datering gegeven worden aan de baksteenstructuren. In Ieper komt dit formaat namelijk voor in de 14de eeuw.⁷

Bij het raadplegen van cartografisch materiaal worden de eerste bewijzen van deze baksteenbouw ook daar geleverd. Op de kaart van Guillaume Du Thielt, een gravure van de stad Ieper ten tijde van het beleg van 1383, is het verloop van de huidige Appèlstraat, Stationsstraat en Tempelstraat reeds duidelijk waarneembaar. Langsheen de straatzijde van de Stationsstraat is bebouwing te zien. Ook in het noordelijke deel is een groter gebouw waarneembaar. De aangetroffen funderingen zijn met andere woorden voor 1383 te dateren.⁸

Er werden tijdens het proefputtenonderzoek geen afvalcontexten (zoals beerputten of waterputten) aangetroffen die in verband gebracht kunnen worden met de vroegste funderingen waardoor geen scherpe datering gegeven kan worden aan deze oudste fase van bebouwing. Deze bouwfase loopt in principe door tot 16de eeuw.

- **FASE 3: post-middeleeuwse fase: 16de eeuw-heden**

Een opvallende afwezigheid zijn duidelijke sporen die in de periode 16de – 19de eeuw te dateren zijn. Vermoedelijk werden deze door de verwoestingen van WOI volledig in de bovenste puinlagen opgenomen. De jongste sporen zijn in de 20ste eeuw te dateren. Het gaat hierbij om een afvalkuil en enkele recente verstoringen (muren en verhardingen), wellicht te relateren aan de gebouwen die tot voorkort op de terreinen hebben gestaan.

2.2 Waardering archeologische vindplaatsen

Tijdens het proefputtenonderzoek werden verschillende archeologische sporen aangesneden. Het ging hoofdzakelijk om grachtvullingen, ophogingspakketten en sporen van bebouwing die gedateerd kunnen worden in de late middeleeuwen. Verder werden enkele recentere sporen uit de 20ste eeuw aangetroffen (een afvalkuil en recent muurwerk). De kans dat binnen het plangebied nog meer relevante sporen aanwezig zijn is groot. De opgraving aan de Ieper Appèlstraat heeft bovendien aangetoond dat dergelijke sporen wel degelijk een grote kenniswinst kunnen opleveren. Bij deze opgraving werden daarenboven ook aanwijzingen aangetroffen voor ambachtelijke activiteiten. De kans dat dergelijke artisanale sporen aangetroffen kunnen worden bij verder onderzoek aan de Stationsstraat is reëel. De sporen die tijdens het proefputtenonderzoek aangetroffen werden zijn goed bewaard, wat eerder uitzonderlijk is voor de late middeleeuwen in stadscentra. Het potentieel op kennisvermeerdering bij verder onderzoek wordt bijgevolg hoog ingeschat.

Conclusie: Het proefputtenonderzoek heeft aangetoond dat er wel degelijk een waardevolle archeologische site, die minstens teruggaat tot in de 13de eeuw, aanwezig is binnen het plangebied. Bovendien kan verder onderzoek nieuwe inzichten verschaffen in de stadontwikkeling van het laatmiddeleeuwse Ieper, specifiek in de 13de-14de eeuw.

⁷ DEWILDE 2008

⁸ WILLAERT 2020

2.3 Impactbepaling

Het potentieel op kenniswinst bij verder onderzoek kadert echter steeds binnen de krijtlijnen van de specificaties en de impact van de geplande ingrepen. Men kan in deze verwijzen naar volgende elementen:

- **Aanleg vloerplaat:** De geplande nieuwbouw (223 m²) wordt gefundeerd door middel van een algemene funderingsplaat met een dikte van 60 cm die gedragen wordt door de bestaande funderingsmassieven. Bij deze verstoringsdiepte dient een buffer gerekend te worden van ca. 20 cm.⁹ Het aanleggen van de funderingsplaat betekent dus een verstoring van 80 cm diep ten opzichte van de nulpas, die zich op 22,5 m +TAW bevindt. De vloerplaat wordt bijgevolg aangelegd op een diepte van ca. 21,7 m +TAW. Het merendeel van de aangetroffen archeologische sporen bevinden zich onder dit niveau en worden bijgevolg niet bedreigd door deze ingreep. Een uitzondering hierop zijn S1001 en S1002. S1001 betreft een recente muur die geen kennispotentieel heeft. Het hoogste punt van S1002 werd gemeten op 21,8 m +TAW, het grootste deel van deze muur bevindt zich echter onder de verstoringsdiepte (incl. buffer) van de vloerplaat. Er kan met andere woorden slechts een minimale oppervlakte van deze muur beschadigd worden bij het aanleggen van de vloerplaat. Bovendien is de muur gelegen binnen de bufferzone van de ingreep, waar in principe geen gravende werken zullen plaatsvinden. De kans dat de geplande ingreep de muur zal raken is bijgevolg eerder klein.

⇒ **Bodemingreep vloerplaat beperkt in diepte**

⇒ **Geen impact op aanwezig (waardevol) archeologisch erfgoed**

- **Aanleg riolering en waterputten:** De riolering wordt aangelegd op een diepte van ca. 75 cm ten opzichte van de nulpas. Hiervoor wordt een sleuf uitgegraven van ca. 40 cm breed. In de praktijk bevinden zij zich dus binnen dezelfde zone als de hierboven beschreven vloerplaat plus buffer.

De putten (met een gecombineerde oppervlakte van ca. 9,5 m²) worden aangelegd op een diepte van ca. 2 m onder de nulpas. Het uitgraven van de rioleringsleuven en de putten kunnen impact hebben op het nog aanwezige archeologische erfgoed, waardoor dit beschadigd of vernield kan worden. Het potentieel op kennisvermeerdering bij verder onderzoek van deze zones is echter quasi nihil. De te onderzoeken zones zijn namelijk te smal en te beperkt in oppervlakte om grondig onderzocht te worden. De onderzoeksresultaten zullen in het beste geval fragmentair en onvolledig zijn. Bovendien werden in de proefput (werkput 2) die vlakbij de geplande putten werd aangelegd geen archeologische sporen aangetroffen. Verder archeologisch onderzoek van de eventueel aanwezige sporen zal bijgevolg, binnen het kader van deze geplande ingreep, niet leiden tot nuttige kenniswinst.

⇒ **Aanleg riolering te beperkt in oppervlakte/te gefragmenteerd**

⇒ **Geen nuttige en/of relevante kenniswinst**

Conclusie: Omdat de geplande bodemingrepen enerzijds geen impact hebben op het aanwezig archeologisch erfgoed en anderzijds verder archeologisch onderzoek niet zal leiden tot nuttige kenniswinst (gezien de beperkte oppervlakte en fragmentatie van deze te onderzoeken zones), is het potentieel op kenniswinst erg laag tot onbestaand, ondanks de hoge vooropgestelde archeologische verwachting, in het bijzonder voor bewoningssporen uit de late middeleeuwen. De archeologische site

⁹ Onder andere door het gewicht van de funderingsplaat kan de druk op het bodembestand toenemen. Om te vermijden dat het aanwezige archeologische erfgoed hierdoor beschadigd wordt, wordt een buffer in rekening gebracht van ca. 20 cm.

zal niet of slechts heel minimaal geraakt worden door de geplande werken. De zones waar de geplande werken wel impact kunnen hebben op het potentieel aanwezig archeologisch erfgoed zijn dermate klein in oppervlakte en gefragmenteerd dat de kenniswinst van deze zones erg laag wordt ingeschat. Hierdoor is verder archeologisch onderzoek (kosten-baten) niet verantwoord te noemen. Er wordt bijgevolg geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.

2.4 Bepalingen van de maatregelen

2.4.1 Kennispotentieel verder (voor)onderzoek

Niet van toepassing.

2.4.2 Volledigheid van het (voor)onderzoek

Volgens de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek¹⁰ is er voldoende informatie over de aanwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon voldoende bepaald worden. Verder (voor)onderzoek is niet aangewezen en er wordt verder dus geen Programma van Maatregelen opgesteld.

---

¹⁰ ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN 2020 fig. 3